

3/2010

41. vuosikerta
Kasvatusopillisen aikakauskirjan 147. vuosikerta
Kasvatus ja koulun 96. vuosikerta

Kasvatus

Pääkirjoitus

Jyrki Hilpelä 209 Yhteisöllisyys ja yksilöllisyys

Artikkeleita

- | | | |
|---------------------|-----|--|
| Pekka Rähä | 213 | Vakava-hankkeesta ei tullutkaan uuden ylioppilaan pelastajaa |
| Hanna Kuusisaari | 226 | Yhteisen tiedon tuottamisen prosessi – teoratiedon ja opettajien kokemustiedon kohtaaminen kehittämisspuheessa |
| Pentti Hakkarainen | 240 | Lähikehityksen vyöhyke – pedagogiikan kulmakivi? |
| Aino Haapala-Samuel | 252 | ”Tällä aiheella ei mua satuteta.”
Ammattiin opiskelevat ainokaiset naiset puhuvat seksismistä |
| Minna Kyttälä | 263 | Oppimispäiväkirja kvantitatiivisen tutkimusmenetelmäkurssin oppimis- ja arviointivälineenä |

Puheenvuoroja

- Eija Syrjäläinen – Helena Rajakaltio 274 Vuorovaikutteinen koulutus – yksi näkökulma täydennyskoulutukseen ja opettajankoulutuksen kehittämiseen
- Annina Karhu 280 Riippuu opettajasta – Media- ja draamakasvatus kuuden turkulaisen koulun arjessa
- Helena Law 287 Hyvekasvatuksesta väline käytös-ongelmien ratkaisemiseen

Kirja-arviointeja

- Karin Filander – 290 Yhteisöllisyys liikkeessä (*Jussi Onnismaa*)
Marjatta Vanhalakka-Ruoho (toim.)
- Satu Merenluoto 293 Menestyksekkäät yliopistopelin pelaajat. Tutkimus nopeasti ja nuorena valmistumisesta (*Sakari Ahola*)
- Kaarina Määttä (toim.) 296 Väitöskirjan lumo. Tohtoriksi valmistumisen vaiheet sekä sen tuki ja ohjaus (*Outi Oinas*)
- R. Saarinen & V. Hirvonen (toim.) 299 Keskiajan filosofia (*Eeva Kallio*)
- M. T. Nurminen 299 Tiedon tyttäret. Oppineita eurooppalaisia naisia antiikista valistukseen (*Eeva Kallio*)

English Summaries

304

Kirjoittajat

307

Pääkirjoitus

Yhteisöllisyys ja yksilöllisyys

Viime vuosina on herätty huomaamaan, että Suomessakin esiintyy välinpitämättömyyttä, yksinäisyyttä, syrjäytyneisyyttä ja väkivaltaa. Onkin kysytty, onko meidän hyvinvointivaltiossamme jotakin vialla. Puuttuuko meiltä jotakin? Kysymys on melkein loukkaava ihmisistä, jotka ovat uskooneet elävänsä ”parhaassa mahdollisessa maailmassa”. Mutta kukaan tuskin panisi pahakseen, jos saisimme hiukan lisää välittämistä, epäitsekkyyttä, huolenpitoa, keskinäistä luottamusta, vastuuta toisista ja yhteenkuuluvuuden tunnetta, siis sitä mitä on tapana kutsua yhteisöllisyydeksi. Ovat sen poliitikotkin huomanneet. Niin kuin ruuanlaitossa osaamaton tilaa pizzan, tilaa poliitikko luovuuden ohella nyt myös yhteisöllisyyttä. Tuotteen toimitushaluisia ja -kykyisiä tuottajia vain on ylen vaikea löytää.

Yhteisöllisyys esitetään yksiselitteisen hyvänä ja tavoiteltavana. Se on panakeia, joka ratkaisee yhteiskunnalliset ongelmat. Myönteisten mielikuvien nostattajana sana on vertaansa vailla. Se tuo mieleen kadotetun onnen ajan. On luonnollista, että ihmiset haluavat kuulua johonkin, sillä irrallisuus on epämukavaa. Koettelemusten täyteinen yhteinen historia liittäkin ihmiset lujasti toisiinsa. Mutta kuten Nel Noddings muistuttaa, ihmisten on syytä pitää varansa: yhteisöille on ominaista pyrkimys ykseyteen ja ne vaativat jäseniltään mukautumista ja uhrautumista. Toisinaan myös ykseyttä syvennetään lietsomalla vihaa yhteisön ulkopuolisia kohtaan. Valistuksen tapaan yhteisöllisyyskin on ymmärrettävä monikasvoiseksi ilmiöksi. Näitä yhteisöllisyyden niin kauniita kuin rumiakin kasvoja valaisee äsken ilmestynyt kokoomateos Yhteisöllisyys liikkeessä. Kirjan ovat toimittaneet Karin Filander ja Marjatta Vanhalakka-Ruoho. (Katso myös tässä lehdessä oleva Onnismaan kirja-arvio.)

Millaisesta yhteisöllisyydestä isoäitimme ja isoisämme nauttivat? Elivätkö he onnen aikaa, joka jälkipolville voi olla vain kaipuun ja kateuden kohde? Otan muutaman esimerkin. Kirjailija Matti Kurjensaari kertoo, miten 30-luvulla eräässä vauraassa Etelä-Suomen pitäjässä opettaja joutui vaikeuksiin sanottuaan oppilaille, ettei mitään kansaa pidä vihata. Silloisen yhteiskunnallisen ilmapiirin mittapuun opettaja syyllistyi kuolemansyntiin. Maassa, jossa ”ryssästä saa puhua vain hammasta purren”, moinen lausunto merkitsi samaa kuin erimieliseksi ilmoittautuminen. Kaiken kukkuraksi opettajalla oli kotinsa seinällä venäläisen miehen kuva, ihanteellinen ihminen kun haki innoitusta elämäänsä Leo Tolstoin ajatuksista.

”Yksi kansa, yksi kieli, yksi mieli,” pauhasi nationalistinen propaganda. Litanian luonnollinen jatko kuuluu ”yksi johtaja”. Siihen ei Vihtori Kosolasta onneksi ollut. Aloitteellinen äärioikeisto piti julkista sananvaihtoa otteessaan ja pakotti muut puolustuskannalle. Äärioikeiston tavoitteena oli ”puhdas” Suomen heimo, johon päästiin eliminoimalla epäluotettavat ja epäkansalliset ainekset. Kirjailija Marianne Alopaeus (Ruotsin pauloissa), joka tuolloin eli lapsuusvuosiaan Helsingissä, kertoo, että äärioikeiston silmätikuksi joutui kaikki erilainen, kaikki se, minkä hyvin voi ajatella rikastavan suomalaista kulttuuria. Jäänteitä Venäjän vallan ajalta esiintyi edelleen runsaasti. Miten kaivelikaan Uspenskin katedraali kaikessa komeudessaan isänmaalliseksi itseään kutsuvan suomalaisen mieltä. Viipuri oli edelleen sietämättömän monikulttuurinen, vaikka yhteys Pietariin olikin katkaistu. Maassa asui itsenäistymisen jälkeenkin epäkansallisia aineksia, kuten venäläisiä, juuta-

laisia ja tataareja. Ja sitten olivat ne ruotsinkieliset. Saivat kyllä luvan suomalaistaa nimensä ja opetella puhumaan ainoaa oikeaa synnyinmaan kieltä. Ilmapiiri oli ahdistava. Sen aisti turvatuissa oloissa elävä lapsikin. Isänmaan asia vaati paitsi rivien tiivistämistä rajojen sisällä myös rajojen takaisien heimoveljien saattamista sukunsa yhteyteen. Ihanammin kuin missään heläji kannel rajan takaisessa Karjalassa. Siellä odottivat heimoveljet malttamattomina vapauttajiin. Niin uskottiin tai ainakin uskoteltiin. Projektiin nimi oli Suur-Suomi.

Sodan vuodet eivät lisänneet yksilön henkistä liikkumatilaa. Ulkoinen paine pakotti ponnistelemaan yksissä tuumin. Jatkosodan aikana kyllä syntyi määrätietoinen sodanvastustajien joukko, mutta sen oli vaikea saada ääntään kuuluviin. Tiedonvälitys oli tiukasti säädeltyä. Kansa toki yritti lukea ”rivien välistä”. Sota oli läsnä myös lasten ja nuorten elämässä. Sari Näre tarkastelee edellä mainitussa kokoomateoksessa lasten ja nuorten osaa. Isänmaa tarvitsi myös heidän panoksensa. Tee nurkumatta osasi, käyttäydy tavalla, joka on soturikansalle kunniaksi, tukahduta tunteesi, älä tuo esiin omia tarpeitasi. Ahdistus, pelko ja väsymys oli voitettava päivä päivältä. Omaisen kuoleman aiheuttamaan suruun ei saanut takertua, vaan oli jatkettava reippain mielin. Vanhempia ei saanut rasittaa omilla murheilla. Eräs haastateltu kertoo, että sota-ajan nuorilla ei ollut varaa murrosikään: ei niissä oloissa ollut kiukuttelulle tilaa. Yhteisö vaati yksilön kokonaan. Mutta tällä oli hintansa. Tunnekylmyys ja välttelevät kiintymyssuhteet ehkä juontavat juurensa sota-ajasta. Vaikea aika jatkui myös pärjäämisen eetoksena, joka torjui kaiken heikkouden. Avun pyytäminen ja vastaanottaminen oli halveksittavaa.

Kun sota loppui, olivat muutokset ainakin ulkoisesti jyrkkiä. Valvontakomissio antoi käyttäytymiselle rajat. Suojeluskunta- ja lottajärjestöt lakkautettiin. Häthätää vankilasta päässyt Hella Wuolijoki nimitettiin Yleisradion pääjohtajaksi. Suuret vasemmistopuolueet saivat keskeisen roolin 1940-luvun politiikassa. Asekätkentä kertonee kuitenkin pinnan alaisesta muutosvastarinnasta. Opettajat olivat pitkälti samoja kuin ennen sotaa. Olivatko he tulleet uusiin ajatuksiin? Siitä tuskin oli mitään varmuutta. Opetusministeriö katsoikin tarpeelliseksi 1949 lähettää paimenkirjeen, jossa korostettiin opettajien velvollisuutta herättää oppilaissa kansainvälistä ystävyyttä ja ehdotonta pidättymistä sellaisesta, mikä voisi olla omiaan synnyttämään oppilaissa kielteistä suhtautumista muita kansoja ja rotuja kohtaan. Tämä siis piti varta vasten sanoa opettajakunnalle.

Yksilöllisyys ei ollut korkeassa kurssissa. Vasta 1960-luvun lopulla taiteilijat ja akateeminen nuorisosa aloivat näkyvästi kyseenalaistaa perittyjä totuuksia ja hiljaisia sopimuksia. Oma osansa tässä oli Eino S. Revon nousemisella Yleisradion pääjohtajaksi. Asiat, jotka aikaisemmin vallinneessa yhdenmukaisuuden paineessa eivät olleet valinnaisia, tehtiin nyt sellaisiksi. Osa opiskelivaa nuorisosa suututti ratkaisuihillaan perin pohjin sodan käyneen sukupolven. Erottiin kirkosta. Toisin sanoen käännettiin selkä sille heimojumalalle, joka vanhemman polven mielestä oli kantanut Suomen kansaa läpi sotien. Kieltäydettiin aseellisesta palveluksesta. Laulettiin pasifistisia lauluja. Kuinka monet sodat olisivatkaan jääneet sotimatta, jos komennot olisivat kaikuneet kuuroille korville? Asuttiin vihkimättä yhdessä. Annettiin palttua yhteisöllisille rituaaleille ja sovinnaiselle moraalille. Se, kenen kanssa kukin sänkynsä ja arkensa jakoi, oli yksityisasia. Kunniotettiin omia tunteita ja ajatuksia, inhottiin teeskentelyä, kieltäydettiin tottelemisesta. Rettelöintiä vai autonomisuutta? Vastaus riippuu täysin näkökulmasta.

Suomessa alettiin elää tavalla, joka toteutti John Stuart Millin klassisessa teoksessaan *On liberty* (1859) esiintuomia ajatuksia. Kirja on eräänlainen 60-lukulaisten käsikirjoitus, vaikkakin enemmän tahattomasti kuin tietoisesti. Millin mukaan ei pidä suostua siihen, että jokin taho – olkoon se sitten vaikka hallitsija, kirkko tai yleinen mielipide – sanelee yksityiskohtaisesti, miten ihmisten tulee elää ja ajatella. Jokaisella on oikeus ajatella omalla tavallaan ja oikeus myös ilmaista ajatuksensa. Elämäntapojen moninaisuus on ymmärrettävä rikkautena. Omaperäisiä ja rohkeita ihmisiä ei pidä katsella alta kulmain. Sellaiset tuovat maailmaan uusia asioita ihmiskunnan hyödyk-

si. On merkille pantavaa, että Mill ei kytke ajamaansa individualismia egoismiin. Egoismi tekee ihmisen elämän epätydyttäväksi. Samoin toimii henkisen viljelyn puute. Niiden yhteisvaikutus on ihmiselle fataali. Se, joka härkäpäisesti tavoittelee vain omaa onneaan, vetää vesiperän. Onnellisuus tulee Millin mukaan aina sivutuotteena.

Omassa ajassamme yhteisöllisyyttä on kaivattu niin kuin jotakin puuttuvaa ainakin. On puhuttu yhteisöjen hajoamisesta, atomisoitumisesta. Solidaarisuus, jakaminen ja välittäminen eivät näytä olevan muodissa. Talouselämän vaatima ikuinen liike estää entisenlaisten pitkäkestoisten työ- ja asuinyhteisöjen muodostumisen. Tilalle ovat tulleet harrastusten kevytsuhteet. Työelämän trendit eivät suosi aitoa yhteisöllisyyttä. Yhteisöllisyys liikkeessä -kirjassa Leena Eräsaari analysoi new public management -ajattelun vaikutuksia julkisen sektorin työyhteisöihin. Entiset työtavat saavat väistyä yrity maailman ”tehokkaampien” otteiden tieltä. Kilpailutetaan, karsitaan, yksityistetään, tuotteistetaan, pannaan yhä uudelleen rakenteet uuteen uskoon. Palvelut, joiden aikaisemmin uskottiin vaativan työntekijältä kokonaisvaltaista otetta, ositetaan kapeisiin suoritteisiin, jotka myydään halvimman tarjouksen tehneelle yritykselle. Muutokset viedään läpi kovalla kiireellä ulkopuolisen konsultin toimesta. Työntekijöiden ajatuksiin ja toiveisiin johto suhtautuu kyynisellä välinpitämättömyydellä. Pystyykö työntekijä kokemansa myllytyksen jälkeen suhtautumaan avun tarvitsijaan empaattisesti ja tukea tarjoten? Myönteiset yhteisölliset asenteet eivät elä, ellei niitä mikään tue.

Yksityisellä sektorilla ei työntekijän näkökulmasta mene sen paremmin. Kilpailua korostetaan yrityspuheessa ylen määrin. Eloonsäämiskamppailuun vedoten työntekijöitä vastuutetaan ja veloitetaan. Yrityksen menestys on työntekijöiden panoksesta kiinni. Ja niin jännittää suomalainen taas voimansa talvisodan hengessä. Sitten jonakin päivänä sijoittajat vetäytyvät: tuotto ei ollut odotusten mukainen. Toiminta lopetetaan. Mitä mainitussa tilanteessa saavat ne, jotka rahan asemesta sijoittivat yritykseen voimansa, osaamisensa ja tunteensa? Yritysjohdon tyly vastaus antaa ymmärtää, ettei heille mitään luvattukaan. Työntekijän näkökulmasta luotu yhteishenki oli silkkaa huijausta. Vastavuoroisuudesta ei ollut kysymys. Niin yksinkertainenkö hän oli, että sellaista luuli? Yhteisöllisyydestä on tullut yritysjohdon työkalu ja se on sellaisena otettava. Kiittämättömyydestä on muodostunut nykyistä työelämää leimaava piirre, kuten Matti Kuittinen ja Martti Kejonen edellä mainitussa kokoomateoksessa kirjoittavat.

Yhteisöllisyys myönteisessä mielessä ei näytä kukoistavan ajassamme. Silti yhteisöllisyyden voi odottaa lisääntyvän. Mikäli julkinen valta uusliberalistisen opin mukaisesti vetäytyy, on yksityisten ihmisten otettava hoitaakseen sen jättämiä tehtäviä. Parempi kuin yrittää selvitä yksin on liittyä muihin, joilla on sama ongelma.

Onko aikamme sitten individualismin kulta-aikaa? Kun toimintaympäristömme määrittää ennen kaikkea uusliberalistinen ajattelu, on kysyttävä, millaisen paikan yksilöllisyys sen puitteissa saa. Toisin kuin John Stuart Mill, uusliberalismi ymmärtää egoismin luonnolliseksi asenteeksi. Poikkeaminen siitä merkitsee vieraantumista, erehdystä. Egoismi tulkitaan moottoriksi, joka jauhaa aineellista hyvää yhteisölle. Tämä itsetietoinen ja ujostelematon egoismi ei ole individualismia. Se ei tunnusta yksilön sinänsä arvoa, Kantin sanoin ihmistä päämääränä. Se pakottaa yksilön kerta toisensa jälkeen todistamaan oikeutensa olemassaoloon. Arviointikoneistot tekevät armottomasti työnsä. Jatkuva kilpailu asettaa tiukat rajat yksilön elämäntavalle. Jokaisen on oltava kilpailuhaluinen, varauksettoman itsekäs, lannistumaton, uuttera, yritteliäs, kurinalainen, mukautuva, halukas rikastumaan. Individualismin näkökulmasta tällainen perspektiivi on putki, johon kaikki erottelematta pakotetaan. Tällaisessa maailmassa individualisti joutuu sivuraiteelle, hän syrjäytyy.

Jyrki Hilpelä

Tiivistelmät

Räihä, Pekka. 2010. VAKAVA-HANKKEESTA EI TULLUTKAAN UUDEN YLIOPIPIILAAAN PELASTAJAA. *Kasvatus* 41 (3), 213–225.

Luokanopettajankoulutus on ollut yksi vaikeimmin saavutettavista opiskelualoista. Erityisen vaikeaa se on ollut uusille ylioppilaille. Esimerkiksi vuonna 2005 koulutukseen hakeneista heitä oli 22,2 %, soveltuvuuskokeisiin kutsutuista enää 15,8 % ja koulutukseen valituista vain 9,0 %. Uuden ylioppilaaan asemaa ryhdyttiin parantamaan vuonna 2007 korvaamalla ylioppilastodistukseen ja muihin ansioihin, kuten opettajan tai kouluavustajan työkokemukseen sekä yliopistollisiin arvosanoihin, perustuva esivalinta kaikille korkeakoulukelpoisille avoimella kirjakokeella, ns. Vakava-kokeella (Valtakunnallinen kasvatusalan valintayhteistyöhanke).

Vaikka uusien ylioppilaiden osuutta saatiinkin esivalinnan muutoksella jonkin verran nousemaan, heidän katonsa valinnan eri vaiheissa jatkui yhä. Kato esivalinnasta soveltuvuuskokeeseen jopa voimistui. Soveltuvuuskokeesta koulutukseen se kuitenkin pieneni. Pieneneminen ei kuitenkaan johtunut suoranaisesti Vakavasta vaan pikemminkin sattumasta. Kun muutostilanteessa ei tiedetty, mitä esivalinnasta poistetulla ylioppilastodistuksella tehdään, se siirrettiin lähes kaikissa koulutusyksiköissä jossakin muodossa valinnan toisen vaiheeseen. Ikäneutraaleina ylioppilastodistuksen pisteet auttoivat uutta ylioppilasta kaventamalla sitä etua, mitä vanhempi hakija esimerkiksi valinnan toisen vaiheen haastattelussa oli saanut.

Vakava-hanke paljasti opiskelijavalintaan liittyvää osaamattomuutta. Kun valintoihin tehtiin teknisiä muutoksia, vaikutukset voivat olla joko olemattomia tai aivan muulla kuin halutussa suunnassa. Näin kävi Vakavassakin. Opiskelijoiden ikää enemmän muuttui kulttuuri alakouluissa ja Avoimessa yliopistossa. Tilapäiset, luokanopettajan ammattiin pyrkivät avustajat ja harjoittelijat hävisivät kouluilta lähes tyystin, koska työkokemuksesta ei saanut enää pisteitä. Samoin kasvatustieteen opiskelijamäärät Avoimessa yliopistossa romahtivat.

Asiasanat: VAKAVA-hanke, opettajankoulutus, opiskelijavalinta

Kuusisaari, Hanna. 2010. YHTEISEN TIEDON TUOTTAMISEN PROSESSI – TEORIATIEDON JA OPETTAJIEN KOKEMUSTIEDON KOHTAAMINEN KEHITTÄMISPUHEESSA. *Kasvatus* 41 (3), 226–239.

Artikkelissa tarkastellaan yhteisen tiedon tuottamisen prosessia kotitalousopettajien täydennyskoulutuksessa, jossa tarkoituksena oli kehittää uusia opetusmenetelmiä hyödyntäen oppimiskäsityksiä koskevaa teorian tietoa ja opettajien omaa kokemusta kollaboratiivisessa uuden yhteisen tiedon tuottamisessa. Koulutus järjestettiin 2005–2006 opetuksen kehittämisen tueksi Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden (POPS 2004) oppimisteoreettisia vaatimuksia vastaavaksi. Tutkimusaineistona ovat kahden pienryhmän keskustelut, joista on aineistolähtöisesti analysoitu kehittämispuhetta sekä menetelmien kehittämiseen kohdistuvan kehittämisspuheen kytkentöjä oppimiskäsityksiin. Analyysiin perustuen tarkastellaan teorian tiedon ja kokemustiedon kohtaamista sekä yhteisen tiedon tuottamisen prosessia Vygotskyn lähikehityksen vyöhykkeen teorian kautta. Toisella ryhmällä teorian tieto ja kokemustieto yhdistyivät: ryhmä tuotti uutta tietoa ja menetelmiä yhteisen tiedon tuottamisen

prosessissa. Toisella ryhmällä oli vaikeuksia teoria- ja kokemustiedon yhdistymisessä: ryhmä ei tuottanut prosessissaan uutta tietoa tai uusia toimintatapoja. Tutkimuksen perusteella uutta tietoa ja uusia opetusmenetelmiä syntyy opettajien yhteisen tiedon tuottamisen prosessissa silloin, kun teorian tieto ja kokemustieto yhdistyvät.

Asiasanat: lähikehityksen vyöhyke, kollaboraatio, yhteinen tiedon tuottaminen, täydennyskoulutus

Hakkarainen, Pentti. 2010. LÄHIKEHITYKSEN VYÖHYKE – PEDAGOGIIKAN KULMAKIVI? Kasvatus 41 (3), 240–251.

Lähikehityksen vyöhyke on hyväksytty laajalti kasvatustieteiden peruskäsitteeksi, mutta usein alkuperäinen idea opetuksen, oppimisen ja kehityksen kytkennöistä on kadonnut. Vygotskin tavoite kehittää siitä kattava metodologinen työväline jäi toteutumatta. Siksi on tarpeen suhteuttaa lähikehitys muihin Vygotskin kehitystä luonnehtiviin käsitteisiin. Artikkelissa kootaan teoreettisista ideoista ja empiirisestä tutkimuksesta aineksia lähikehityksen vyöhykkeen tarkentamiseksi. Siinä korostetaan kehityksen analyysiyksikön merkitystä ja sen perusteella ehdotetaan leikin lähikehityksen nostamista jatkokehittelyn perustaksi. Lähikehityksen vyöhyke opetuksen kohteena tarjoaa vaihtoehdon pedagogiikan lähtökohtien muutokselle.

Asiasanat: kehitys, oppiminen, opetus, ongelmanratkaisu, leikki

Haapala-Samuel, Aino. 2010. ”TÄLLÄ AIHEELLA EI MUA SATUTETA” AMMATTIIN OPISKELEVAT AINOKAISET NAISET PUHUVAT SEKSISMISTÄ. Kasvatus 41 (3), 252–262.

Suomalainen toisen asteen ammatillinen koulutus on vahvasti segregoitunut sukupuolen mukaan. Kaikkein eriytyneimmillä ammatillisilla aloilla sukupuolen mukaan ainokaisina opiskelee etupäässä naisia. Tässä pienimuotoiseen haastattelututkimukseen perustuvassa artikkelissa hahmotellaan kahden sukupuolen mukaan vahvasti miesenemmistöisen opiskelijan kulttuurisia menestymisen ehtoja ainokaisien naisopiskelijoiden puheen ja merkityksenantojen kautta. Erittelyn kohteena ovat erityisesti tasa-arvodiskurssit suhteessa siihen, mikä tulee naisten puheessa nimetyksi sukupuoliseksi häirinnäksi ja mikä ei. Tutkimuksen metodologinen pohja on poststrukturalistisessa feminismissä. Sukupuoli määrittyy performatiiviseksi, valta tuottavaksi ja diskursiiviseksi ja kokemus kielellisesti välittyneeksi. Artikkelissa käytetään neljän naisopiskelijan ja yhden ammatillisen linjan opettajan teemahaastatteluja. Analyysi on työstetty aineistolähtöisesti temaattisen ja dekonstrukttiivisen luennan kautta. Siinä missä fyysinen kiinnikäyminen määrittyy naisten puheessa sukupuoliseksi häirinnäksi, seksistiset puheet ja vitsailu eivät, ja niihin suhtautumista huumorilla voidaan esittää jopa naisilta vaadittavana edellytyksenä alalla pärjäämiselle. Johtopäätöksenä esitetään, että klassinen liberaalifeministinen toteutuneen tasa-arvon diskurssi voi tehdä miesenemmistöisillä aloilla opiskeleville ja niistä kiinnostuneille naisille karhunpalveluksen jättäessään huomiotta sukupuolen ja vallan hienojakoisemmat mekanismit, kuten seksististen puheiden ja vitsailun sukupuoliittuneen valta-oluttavuuden.

Asiasanat: ammatillinen koulutus, sukupuolten segregatio, ainokaisuus, tasa-arvodiskurssit, sukupuolinen häirintä

Kyttälä, Minna.2010. OPPIMISPÄIVÄKIRJAKVANTITATIIVISEN TUTKIMUSMENETELMÄKURSSIN OPPIMIS- JA ARVIOINTIVÄLINEENÄ. Kasvatus 41 (3), 263–273.

Tutkimusmenetelmäopetus on eräänlaisessa jatkuvassa kriisissä. Vaikka opiskelijat pitävät kvantitatiivisten tutkimusmenetelmien opiskelua suhteellisen tärkeänä, opinnot tuottavat heille paljon vaikeuksia, eivätkä oppimistuloksetkaan ole toivotunlaisia. Opiskelijoiden on vaikea omaksua ja muodostaa kokonaiskuvaava menetelmällisistä sisällöistä. Tämä artikkeli pohjautuu erääseen oppimisvälinekokeiluun, jossa pyrittiin oppimispäiväkirjatyöskentelyn avulla ohjaamaan opiskelijoita omaksumaan kvantitatiivista menetelmätietoutta omakohtaisemmin ja aktiivisemmin. Analysoidut oppimispäiväkirjat (N=19) osoittavat, että oppimispäiväkirja soveltuu myös kvantitatiivisten tutkimusmenetelmien kurssille. Oppimispäiväkirja ei sellaisenaan kuitenkaan takaa, että ymmärtävää oppimista tapahtuu. Osa opiskelijoista tarvitsee myös tehokasta ja monipuolista ohjausta oppimispäiväkirjatyöskentelyn tueksi.

Asiasanat: tutkimusmenetelmät, oppiminen, oppimispäiväkirja